

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscripte nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară
4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sunt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

In străinătate.

Una dintre armele ce mai mult ne pot fi de folos în lupta noastră națională, este ca să facem străinătății cunoscută soarta noastră, ca apoi la vremuri și privilegii binevenite, să se poată găsi câte-un bărbat cu trecere, care cunoscând jugul de care suferim, să ceară înlăturarea lui.

În timpul din urmă, decând aici acasă așa de puțin mai ridicăm la cele petri grele ale vieții noastre politice, și în străinătate s'a vorbit mai puțin despre noi.

Asta însă o vedem spre mângăerea noastră, că nu înseamnă deloc că doar străinătatea s'ar fi recit față de noi, ori ne-ar fi dat chiar uitării, ci numai nedându-i noi privilegiu, a vorbit de celelalte multe lucruri mari și multe ce se gonesc unele pe altele repede în viața politică.

Conferența dela Bruxella însă, ear' a aruncat o peatră în lacul ce se liniștise al discuțiilor naționale, și îndată s'au pornit ear' în frumoase valuri vorbe asupra suferințelor Românilor de sub stăpânirea ungurească, și abia acum aproape de tot, prin 10 Sept. s'a mai încheiat.

Mai mulți tineri români dela școlile înalte din străinătate au dat sunetul: au împărțit, precum se știe, între membrii conferinței de pace o broșură, în care se făcea în fugă o iconă a stărilor noastre și a prigonirilor ce se țin lanț de noi, ear' ungurul Pázmándy s'a aruncat cu un răspuns în foaia mare „L'Independance Belge”, scrisă în limba franceză

și cetită în toată Europa. Dar' Românii nu i-au rămas nici ei datori. D-nii *I. Roman* și *V. Curtius* l'au făcut de ris pe pirlitul apărător al nedreptei cauze față de noi, și s'a mai încordat odată Pázmándy, căci ia bani pentru asta dela guvern și așa e dator s'o facă, și a mai răspuns pe cât l'a slugărit mintea lui plătită, și s'a făcut frumoasă de tot, căci a intrat în ea și dl *George Moroiannu* un tiner român, ardelean, care isprăvește școlile înalte la Paris, apoi a venit un învățat din Belgia și a rugat foaia să-i dea și lui cuvântul și anume ca la unul ce n'are nimic nici cu Românii nici cu Ungurii, ci numai soldat al dreptății să simte, și le-a dat și el o spălătură ungurilor, și a fost mai mult de-o lună întreagă o discuție viuă și frumoasă în marele ziar, și au eșit Ungurii tare ciupeliți din ea, ear' numele nostru s'a dus ear' în lume ca se știe că suferim viața națională de martiri, sub stăpânirea ungurească.

Și a eșit de nou bine la iveală, că noi și cauza noastră dreaptă, mult sprigin moral putem nădăjdui în lumea mare și dela oamenii necovârșiți de duhul reuțății și a împilării, că a fost destul să se dea nițel privilegiu, să atingă cineva instrumentul muzical cel cu multe coarde de jale a suferințelor noastre, ce adormise oare-cum, cam de mult, și îndată el a început se umplă lumea de sunete duioase, răsunând prelung.

Veni-vor vremuri, când aceste împregiurări ne vor fi încă foarte de folos, și noi trebuie numai să cultivăm simțmintele bune ale străinătății față de noi și să nu le lăsăm să adoarmă, ear'

aceasta așa o putem, dacă nu ne vom arăta nepăsători, ci cu toții și totdeauna vom sări într'ajutorul cauzei noastre naționale, politice și culturale, unde numai glasurile binevoitorilor ne chiamă!

Sărutări de Împerați.

O vorbă întemeiată poate pe multe văzute și multe auzite, zice, că atunci când Împerații mai tare se sărută între sine spunând lumii că vreau „pace” și că lucrează la întărirea „păcii”, atunci e mai aproape — războiul.

Și întâmplările din vremuri cam pe lângă această vorbă stau mărturie.

Ear' de este ea adevărată, atunci nici de noi nu poate fi prea îndepărtat timpul unei spulberări groaznice a păcii, că prea aleargă craiu la craiu și Împărat la Împărat și se îmbrățișează dragă-mi-te Doamne și se sărută, de se crezi că s'ar băga în sin unul pe altul de buni «prieteni» ce își sunt!..

E însă cam chioară pretinia lor. Să dusesse Împăratul Germaniei în Rusia cu gândul de-a câștiga inima puternicului Țar muscălesc pentru sine și a o înstrăina de Francezi. Și așa s'a purtat Țarul cu el, și l'a sărutat și i-a vorbit, cât toți ziceau că da, a isbutit împăratul nemțesc cu planul seu! Dar' abia că s'a dus, și eată a venit Președintele republicii franceze, și același Țar, care l'a «mângaiat» pe Wilhelm cu vorbe bune, de pace, a rostit acum în fața și în auzul lumii întregi cuvântul „alianță” între el și Franța, cuvânt pentru a cărui împedecare tocmai se puseseră în mișcare ceilalți Împerați!

Dar' dacă l'a rostit și l'au auzit, cei cu teamă de acest cuvânt, datu-și-au ear' întâlniri, ca se vorbească cum s'ar zice între patru ochi, că ce-i dară de făcut? Cum s'a întors Faure în Franța, îndată vedem pe *Regele Italiei* mergând, «numai așa de plăcere», în Germania și stând mai multe zile la sfat cu *Împăratul Germaniei* și anume în mijlocul taberelor, încungiurați de mari armate ce făceau probe de luptă, ca și cum anume vreau să facă sgomot de arme, ca lumea să audă mai mult acest sgomot, decât chiar vorbele lor.

Și cum s'a dus regele Italiei acasă, Împăratul Germaniei a plecat el încoace la Împăratul nostru, să stee amândoi de sfaturi, și earăși în mijlocul taberelor, în sgomot de arme, sgomot și mai mare ca cel de mai nainte, că-s manevre mari împărătești. Duminecă a sosit *Împăratul Wilhelm* la *Totis* în Ungaria, (comitatul Komarom) unde-s manevrele cele mari împărătești. A stat aci până la sfârșitul manevrelor, când apoi vine și în Pesta pe 2 zile.

Ear' apoi aci în Pesta, în castelul de Buda, vor fi mâne, Duminecă, mari sfătuirii între capetele încoronate încungiurate de câțiva dintre cei mai înalți sfetnici ai lor. Pentru a fi față lângă Împăratul Germaniei la acele sfătuirii, îi sosește mâne în 19 Sept. la Pesta *secretarul imperiului*, generalul Bülow, ear' lângă M. S. Împăratul nostru, vine să fie față la sfaturi *ministrul de externe al Împărăției Austro-Ungare*, contele Goluchowski.

După sfaturi apoi, Luni se dă un mare prânz împărătesc în castel, prânz în decursul căruia Împerații amândoi

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI”

Vino vântule...

Vino, vântule, de-mi cântă
Printre frunze de stejar,
Fermecată s'ascult ear'
Doina îndrăgirii, sfântă.

Să-mi închipui, ca 'n poveste,
Că iubesc un Făt-Frumos,
Și cu graiul lui duios
M'a robit fără de veste...

Și să-l ved cum vrea să-mi prindă
Flori de crin și nalbă 'n brâu,
Stând așa pe lângă riu
Ne-am resfrânge ca 'n oglindă...

Vino, vântule, de-mi spune
Din vechime, basme lungi
Gândurile să-mi alungi
Cătră vremile nebune...

Să-mi desgrop iubirea sfântă
Din noianul de-amintiri, —
Printre flori de trandafiri
Vino, vântule, de-mi cântă.

Onoriu Flavian.

O franceză despre germane.

Doamna *Candiani*, franceză parisiană, a publicat de curând într'o revistă literară frunțasă din Paris, un «studiu» asupra *femeii germane*.

Nu e fără interes să se vadă cu ce fel de ochi vede o scriitoare a mândrei națiuni franceze, pe femeile națiunii dușmane lor, germane.

Să zice că femeia e și în de sine luată, dușmană născută altei femei, și anevoe se poate să vorbească de tot nepărtinitor asupra ei, ear' în felul de față, această presupunere se agravează încă și prin faptul, că franceza mai are și alte cuvinte pentru cari se nu o poarte tocmai la inimă pe femeia germană.

Cu toate astea scriitoarea franceză, se si-lește să fie, cât se poate... dreaptă. Să vede numai că nepărtinirea și dreptatea ei încă e cu atât mai mare și mai vădită, cu cât mai mult se depărtează de inima societății germane. Ea deosebește trei «tipuri» de femei germane: prusoaițe, bavareze și austriace. Cele dintâi îi sunt mai puțin dragi, acolo, spre Berlin, fiind ura mai nestăpânită în ori-ce inimă adevărată franceză, de aceea în descrierea ei și autoara franceză se simte tot mai liberă, mai senină, cu cât se depărtează de acel loc...

Dar' s'o ascultăm pe ea însași:

— *Femeia prusiană*, zice d-na Candiani, e liniștită și pacinică, regulată și chibzuită: e numai cap! Deja în vârsta ei copilărească își frământă mintea cu algebra și cu metafizica, lucruri de știință deosebite, dar' care în urma urmelor sunt cam același: algebra fiind metafizica citrelor, ear' metafizica algebra gândurilor.

Eventual se dedă cu suflet și trup filosofiei sau științelor naturale, ceea-ce e cel mai mare păcat al Germaniei de Miază-Noapte. Dacă se mărită, voește să pregătească mâncările pe cale chemică și tot așa să aranjeze locuința...

Ca mamă de familie, probează asupra fiilor sei cele mai noue teorii despre creșterea copiilor. Iubește romanele cu tendință, muzica clasică, pictură academică și sculptura. E bună luterană.

În vârsta juniei, ca fată mare, e nițel slăbuță, mai târziu cam grasă. Vorbește cu glas tare și cu acea particularitate în graiu, despre care preste tot locul e recunoscut, că poate fi numită ori cum, numai frumos sunătoare nu!

(Adecă o zugrăvește ea, mă rog, bine în felul ei: că e «de știință», «de biserică», «serioasă», «profundă», cum vrei, numai co-

lorile ce mai mult se caută în chipul unei femei: gingășie, farmec, putere atrăgătoare, — nu le pune în fotografia prusoaiței!..)

— *Femeia bavareză*, urmează d-na Candiani, nu e nici ea mai vială, mai ageră de minte, dar' e mai puțin serioasă. E numai sentiment, amestecat cu cuvenita dosă de melancolie... Ea e femeia inimii.

Ca fată tină arde de dragul acelor legende pe care le numim istorie; visează mult și cântă.

Dacă se mărită acela-i e cel mai înalt gând, cum se-și împodobească și înflorească locuința.

Ca mamă, ea e cu copiii ei, ca o soră mai mare și bună.

E mică și rotunjoară și vorbește aproape așa de draguț ca vieneză.

Iubește istoriile romantice, «Lieder ohne Wort»-ele, și arta gotică. E catolică strictă. O femeie a inimii...

(Pe asta nu o pișcă prin observări reuțăcioase, îi recunoaște însușiri mai delicate de femeie, dar' la laude tot nu se dă!)

— *Femeia austriacă*, spune d-na C., îndată e gata cu gândul, cu vorba, cu fapta, ba uneori poate chiar — prea gata! Intreagă viața ei e schimbare continuă între însufle-

vor închina unul pentru altul și unul pentru țara celuilalt, cu vorbiri politice, în cari cel mai tare cuvânt va fi că *tripla alianță* (Germania, Austro-Ungaria, Italia), *stă încă tare și neclintită*, în scopul susținerii „*păcii*”. Asta vrea să însemne: să băgați de seamă voi cei ce ați încheiat „dupla-alianță” (Rusia și Franța), că de veți cerca să tulburați pacea, atacând pe oare-care dintre noi, ne aflați împreună!

După acestea Impăratul Germaniei se întoarce prin 23—24 Sept. acasă.

M. S. Impăratul nostru, mai stă în Pesta până câtră sfârșitul lunii. În 26 Septembrie vine la Pesta Regele Carol I. al României să facă o «vizită» M. S. Impăratului nostru, vizită ce nu i-a putut-o face la Ischl, ori cel puțin așa se zice. Și pe regele Carol, M. S. Impăratul îl primește iarăși cu onoruri militare, cu sgomot de armată! Pe „*Câmpul-Sângelui*” se spune că va eși întreagă garnisoana, toată mulțimea de trupe din Budapesta, și vor defila pe dinaintea lor.

Să va întoarce apoi și Regele Român acasă.

Are adecă înfățișarea, că, după îmbrățișarea sărbătorească a Țarului muscălesc cu Președintele republicii franțuzești, îmbrățișându-se prin ei ale lor popoare temute, — cei patru aliați, *Germania, Italia, Austro-Ungaria și România*, aveau să iee ceva înțelegere. A mers drept aceea regele Italiei și a vorbit ce a vorbit, ca la ureche, cu Impăratul Germaniei, apoi a venit Impăratul Germaniei la Impăratul nostru și-i spune ce are de spus, și în urmă vine Regele României să afle și el și să-și spună și el pe al seu cuvânt. Să fac însă toate sub forme «neoficioase», ca și cum numai și-ar face așa niște «vizite», spre a încredința pe lumea că dorosc «pace» în fapt însă numai ei știu ce au pe inimă și în gânduri, căci liniștite când le sunt, nu aleargă atâta cu coroanele pe cap dintr'o țară într'alta, dela unul la altul.

Când mai mult se sărută Impărații, și spun că e «pace», mai mare le e teama și lor și popoarelor lor, de — bătae!

șire și deprimare, și una și alta repede vine și repede trece, și în cele mai multe cazuri nu e în proporție cu aceea la ce s'a așteptat.

Cum orașul ei (Viena) e unul dintre cele mai frumoase orașe ale lumii, femeia austriacă rivalizează în privința eleganței, afabilității, și a spiritului, cu femeia parisiiană. Filisterii o numesc — ușuratică. Să mai amestecăm între acestea și cea dosă de pușină păsară, care e vecină cu fatalismul, și (chipul acesta) va aminti omului Orientul...

Ca față tină învață din toate câte ceva, dar toate una peste alta. Ca soție, e cea mai bună prietină. Ca mamă, copiii în ea ved pe ortacul lor cel mai voios la toate. Să însufletește repede pentru toate școalele din literatură, pentru toți autorii musicali, pentru toți pictorii, etc. Dar' e catolică moderată.

Intre toate trei tipurile, numai vieneza să bate după teatre și după parfumuri. Dar' pe când prusiana și bavareză călătoresc foarte bucuroși, vienezei îi mai place mișcarea pe loc. Elementul ei e jocul! Cine nu știe unde să joacă mai elegant polca în lume?..

Baronul David Ursu de Margina.

Azi săptămâna, după-ce noi expedasem deja numărul nostru, ne-a sosit din Sibiu trista știre, despre încetarea din viață a unuia dintre cei mai falnici și venerabili bătrâni, cu care oropsitul nostru neam românesc din această țeară, avea drept să se mândrească.

A murit Vinerea trecută dimineața *Baronul David Ursu de Margina*, fostul președinte timp de aproape 30 de ani al *Fondului școlar al fostului regiment de grănițeri români*, bărbatul ce-și punea tot sufletul lui pentru înflorirea școalelor populare susținute din acel fond, și care voinicești lupte a trebuit să poarte întru apărarea lor față de atacurile șovinismului turbat unguresc, care le-a atacat și pe acelea în anii din urmă.

Lăsăm să urmeze aci câteva spicături din datele mai însemnate ale vieții repausatului, punându-le sub ochii tinerimii și a generației întregi de azi, ca o *pildă nobilă*, vrednică să fie urmată de noi de toți!

Baronul David Ursu de Margina s'a născut în 1816 în Mărgineni (com. Făgărașului). La 1834 a fost înrolat în reg. I. românesc de graniță. La 1814 a fost înaintat la rangul de sublocotenent, ear' în 1848 de locotenent. Ca locotenent apoi a luat parte, în furtunoasele zile ale revoluției, la multe lupte ale armatei imperiale: la lupta dela Osorheiu, dela Lörinczfalva, Ürmös, Hidvég, Simeria, Bicsad, etc.

Pentru vitejia lui din lupta din urmă a fost decorat de M. S. cu *crucea pentru merite militare!*

În 1849 a și ajuns apoi căpitan, ear' în 1859 maior.

Ca maior a luat parte la lupta dela *Solferino* în războiul contra Francei și Piemontului. Solferino este pentru baronul Ursu punctul cel mai luminos între faptele mărețe ce le are legate de viața sa de militar. Aci a susținut el, în cel mai eroic chip, cu *10 companii și două tunuri, patru ore întregi*, cea mai vitejească luptă *contra unei diviziuni întregi de armată franceză!* Pentru această bravură a sa a fost distins de M. S. Impăratul cu ordul coroanei de fer cl. III. Tot din privilegiul acesta M. S. Impăratul ca mare magistrul al *Ordului „Maria Teresia”*, s'a îndurat să-l ridice în 1859 la rangul de „*Cavaler al ordinului Maria Teresia*”, numindu-l și „*Baron*”.

La 1861 el e înaintat la rangul de vice-colonel, ear' în 1863 colonel, în care treaptă fu apoi pensionat în 18 Decembrie 1864.

Dar' războiul contra Prusiei și Italiei îl chemă de nou la arme în anul 1865.

În acest războiu i-se încredință lui comanda insulei și a fortăreței dela *Lissa*, cel mai însemnat punct în lupta cu Italia, pe care a și apărât-o cu multă bravură contra flotei italiene.

În 1867 a fost apoi de nou pensionat.

După pensionarea de nou, a fost ales *președinte al „Fondului școlar grănițeresc”*, pentru cari apoi a trăit toată viața sa, organizându-le, supraveghindu-le și dându-le școalelor acelui fond, un nou avânt.

A lucrat la înființarea „*Albinei*”, la înființarea *Școlii de fete cu internat* din Sibiu, etc.

Peste tot locul unde cauza sfântă și mare culturală națională, recerea ajutoare, minți luminate și inimi calde românești, baronul Ursu era între muncitorii cei mai bravi!

Bolnav a fost puțin de tot; abia vre-o 8 zile.

Testamentul seu este tot așa de nobil ca întreaga lui viață: toată averea de vre-o 50.000 fl. a testat-o capîtului gr.-cat. din Blaj spre a fi folosită în scopuri filantropice și culturale, ca stipendii la fiii de foști grănițeri.

A fost înmormântat Duminecă după amiază la orele 3, cu o pompă foarte mare.

Și anume s'a dus la înmormântare însuși Esc. Sa Metropolitul *Mihali* încungiuat de mai mulți canonici, profesori și alți inteligenți.

I-sau făcut eroului onoruri și din partea armatei, luând parte la înmormântare corpul oficeresc din Sibiu și școala de cadeți. Carul

mortuar a fost tras de 4 cai frumoși dela tunari. Era apoi de față un public numeros, fruntea societății, și deputațiuni multe din toate părțile, îndeosebi din comunele unde se susțin școale grănițerești între cari și dela *Cugir*, a căror apărător și îngrijitor fusese atâta timp răposatul.

La mormânt o companie de infanterie a dat salvă de onoare peste groapa ce închidea deja un model de ostaș, un erou probat în zile grele.

Un șef postal rabiât.

E mai mult ca revoltător cazul ce ni-se împărtășește din Hunedoara, despre purtarea magistrului postal de acolo, față de un cetățean român din acel oraș, care avea lucru la postă.

Eată-l:

Hunedoara, 9 Sept. 1897.

Dle Redactor,

În 4 Sept. am predat o telegramă „*Rp.*” (răspuns plătit) la oficiul postal din loc.

Răspunsul a sosit aici numai în 5 Sept.

Domnul căruia îi suna telegrama însă plecase la Deva, când răspunsul a sosit. Eu încredințat din partea lui, să-i ved de soarta răspunsului ce aștepta, am mers la oficiul postal de aici spre a ruga pe telegrafist ca să adreseze telegrama-răspuns la Deva, pe adresa: „*Dr. Moțiu—Deva, pentru N. N.*”, cui îi suna.

Când tocmai dam îndrumările de lipsă telegrafistei, șeful postei, Balázs István, un șovinist incarnat maghiar, cu o mutră și pe un ton de vagabond, se adresează mie:

«D-ta ce vrei? ce ai cu telegrama? nu ești insinuatorul ei ce știu eu ce *prost de Valah* va fi acel «*Moțiu*»! Telegrama răspuns am trimis-o la Deva pe adresa hotelierului Schneé; nu te privește nimic această afacere!»

La expresia de: «*Ki tudja mi féle paraszt oldh az a Moțiu!*» i-am reflectat: «Dle, cu ce drept ofensezi d-ta pe un medic respectat de toți nu numai în Deva, dar' în întreg comitatul?»

S'a iritat viteazul și cultul Maghiar și mai mult, și pe un ton de tot bătărețesc mă apostrofează de «*goromba paraszt Oldh*» și, tam-nesam, zice: «*Menjen maga Romániaba, az a parasztoz orssága, ott gorombásokdjék, de nem itt. (Du-te d-ta în România, aceea e țara proștilor, și acolo fi grob, nu aici!)*»

Vzând că am a face cu un om nervos peste măsură, l-am lăsat până-ce n'a mai aflat expresii murdare, cu cari să mă insulte!

După-ce i-a mai scăzut, în câțva ferbința patriotică ridicată, i-am cerut «*Cartea de plângeri*» ca să trec în ea atât cazul cu telegrama, cât și ofensa adusă mie și mai ales României întregi.

Mi-a răspuns: «*Acest oficiu postal n'are «Carte de plângeri» — cără-te de-aici prost de Valah ce ești!*»

Ce era de făcut? M'am întors cu scârbă din fața acestei pocitanii de cultură maghiară, și am plecat.

Am mers la căpitanul poliției din loc, căruia cerându-i intervenirea în afacere, acesta mi-a pus la dispoziție, mi-a dat îndată un vardist, cu care apoi m'am dus din nou la șeful postei. I-am cerut earăși «*Cartea de plângeri*», acum în numele d-lui căpitan de poliție, dar' n'a voit să mi-o dea nici de astă-dată; a declarat în fața vardistului, că el n'are «*Panaszkönyv*»...

Nu-mi rămânea deci alta de făcut, de cât să mă plâng de-adreptul *Direcțiunii postale*, ceea-ce am și făcut.

De altcum multe plângeri de natura aceasta s'au mai făcut la direcție în contra acestui maniac, fără însă a dobândi vr'un rezultat oare-care. M'am folosit însă și eu de *dreptul*, care mi-l dă legea, dar' rezultat sunt aproape sigur că — n'o să aibă, căci corb la corb se vede că nici în Ungaria nu-și scoate ochii... «*În patria noastră noi Români, trebuie să ne privim ca exilați, când e vorba a ni-se face dreptate*» — după cum s'a exprimat, tocmai în cazul de față, un bun român Hunedorean.

Dar' până când?! — mă întreb eu și cu mine sufletul fiecărui Român!..

Constantin Dima.

Sfătuim pe dl Dima să aștepte cu răbdare răspunsul Direcțiunii postale, ear' dacă nu i-se va da satisfacția cuvenită, să înainteze întreagă plânsoarea cu răspuns cu tot, ministrului de interne, cerând intervenire pentru apărarea siguranței și onoarei cetățenești față de un astfel de om fără frâu și beat de șovinism ca o fiară

Ear' dacă nici de acolo n'ar primi satisfacție, atunci o să revenim și o să ne sfătuim ce avem să facem *noi însine* în fața acestor lifte flămânde, care pentru banii nostri ne mai și ofensează dimpreună cu tot neamul nostru!

PACEA LUMII

In Creta.

Pe insula *Creta* arde jarul sub spuză. De silă ca de voe bună e pace, o pace însă în mijlocul căreia niminea nu-și simte viața asigurată până mâne. Săptămâna trecută răsculații din Candia au dat năvală asupra cordonului (pazei) tras în giurul orașului, și au răpit vre-o 60 de vite din câmp dela Turci și au omorât vre-o 4 Turci, perind și dintre ai lor 2 oameni.

Acum Luni, în apropiere de Canea au împușcat în cap pe un pescar mohamedan ce l'au vâzut pe țermul unui riu. Și aceste omoruri nu mai au sfârșit. Să repetează într'una.

Ear' unde așa stau lucrurile, poate fi «pace» întrucât nu pleacă grămezi asupra grămezi, dar' de fapt focul arde, războiul e deschis, ba mai primejdios chiar ca un războiu mare, în care știi că ai să te aperi, dar' aci la toată tufa poți fi ucis pe neașteptate!

In Indii.

O telegramă cu data 13 Sept. (Luni) vestește despre revoluția din Indii contra Englezilor, următoarele:

Trupele engleze au fost atacate pe furie pe la șpate, în cap de noapte, între dealurile Samana. Lupta a fost crudă și fioroasă ca în iad. Au perit vre-o 20 de soldați englezi și mulți dintre răsculați.

In Cuba.

Asupra sorții războiului ce-l duc Spaniolii cu răsculații din Cuba, să vestește la 14 Septembrie:

Oștirile din cetatea Victoria dela Sunna, stătătoare din vre-o 300 de soldați, după o luptă eroică, covârșiti de dușmanul mai numeros și tare, au trebuit să părăsească cetatea. Aveau între ei peste 100 de bolnavi! Comandantul, cu 3 ofițeri și 75 soldați și călăreți, au luat între ei pe bolnavi în caré mari și așa i-au dus cu sine din cetate. *Răsculații au tras focuri de tun asupra spitalului și a transportului cu bolnavi*, deși era pe el semnul crucei și steagul alb cu crucea roșie. *Spitalul s'a dărâmat și mulți bolnavi au fost îngropați de vii sub ruinele lui!*

Dela manevrele împărătești.

La *Totis* s'au petrecut zile însemnate pentru armata Impărației noastre. Aci s'a hotărât să fie ăstan manevre mari împărătești, două corpuri de armată luptând unul contra altuia, și asta sub ochii unor înalți oaspeți străini, ce cu luare aminte le petrec fiecare mișcare, fiecare trăsătură de luptă.

Înalții oaspeți, afară de Maiestatea Sa Impăratul nostru *Francisc Iosif*, mai sunt: Impăratul Germaniei *Wilhelm II.* și *Obrucev* bătrânul general muscălesc, capul statului maior al armatei rusești, așadar' cel mai înalt soldat muscal. El a venit în societatea Impăratului

Wilhelm, care când a fost la Petersburg, îl poftise la manevrele sale, și muscalul s'a și dus, și a venit și aici.

Dar' armata noastră n'a avut noroc să lupte chiar dintru început așa frumos cât se stoarcă lauda înalților străini!. Din contră. Luni, ziua a doua dela sosirea lor, când s'a dat lupta sub ochii lor, oamenii par'că își perduseră capul: *companiile umia și aceluiași regiment pușcan unele asupra altora*, încât ori își arătau *nemulțumirea* sa mare cu telul de luptă, a dat în urmă poruncă să oprească focul, că e o zăpăceală teribilă! Era așa de necăjit, că mereu se retrăgea la o parte cu generalii și ofițerii din apropiere și le arăta erorile, și une-ori nici câte 10 minute nu vorbea cu Impăratul Germaniei nimic.

Impăratul Germaniei era și el supărat, căci între luptători era și regimentul care poartă numele lui, și el îl urmărea în mișcări, și nici acela nu opera de loc bine, ca să-l mulțumească. (Muscalul numai și-a fi ris în barbă).

Toate trupele au fost foarte fără voie, foarte plouate, ziua întreagă, în urma acestor incurcături.

În ziua a treia lupta apoi s'a mai îndreptat, a mers earăși bine și în a patra tot asemenea, încât Joi, când s'au încheiat manevrele, Măestățile Lor au adunat în jur de sine pe comandantul corpurilor și generalii, și și-au exprimat mulțumita cu dexteritatea de luptă a armatelor.

După manevrele Maieștăților Lor vin la Pesta, unde, în fața arățărilor politice a timpului din urmă, dar' mai ales în fața alianței dintre *Francia și Rusia*, se vor ținea mari sfaturi politice între capetele statelor acestora, împreună cu bărbații lor conducători.

„Asociațiunea“ la Turdaș.

Dela comitetul Despărțământului IX. (Orăștie) al „Asociațiunii“ pentru literatura română și cultura poporului român.

Nr. 6—1897.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărțământului nostru se va ținea în comuna **Turdaș** la **26 Septembrie st. n. 1897**, înainte de amiază la 11 ore în biserica gr.-cat. cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului;
2. Citirea raportului general despre afacerile despărțământului dela ultima adunare până azi;
3. Raportul cassarului despre starea financiară a despărțământului și în legătură cu aceasta citirea numelor membrilor fondatori, pe viață, ordinari și ajutatori, precum și a membrilor restanți cu taxa anuală;
4. Esmiterea unei comisiuni de trei pentru conscrierea membrilor noi și incasarea taxelor dela membrii vechi;
5. Esmiterea unei comisiuni de trei pentru cenzurarea raportului general și a raportului cassarului;
6. Citirea eventualelor disertațiuni întrate la comitet;
7. Distribuirea gratuită a cărților de lectură, de folos public popular;
8. Raportul comisiunilor esmise sub p. 4 și 5;
9. Alegerea alor 2 delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii“, care se va ținea anul viitor la Beiuș;
10. Eventuale propuneri referitoare la afacerile „Asociațiunii“ și promovarea scopului aceleia;
11. Alegerea unui director și alor 6 membrii ordinari și 3 suplenți în comitetul despărțământului pe un nou period de 3 ani;
12. Încheierea adunării generale prin director și privirea expoziției de lucrul de mână femeiești, adunate și expuse de către țeranele din Turdaș și Pricaz.

La aceasta adunare se invită cu toată stima inteligența și iubitul nostru popor de pe teritoriul despărțământului.

Orăștie, la 9 Septembrie st. n. 1897.

Dr. I. Mihu m. p., L. Bercian m. p.,
director, actuar.

Doritorii de a participa la prânzul comun se invită a se insinua până la 25 l. c. st. n. la actuarul despărțământului seu, la dl *Ioan Roșu*, notar în Turdaș.

O țară fără hoți.

Lucrul n'ar fi de crezut dacă nu l'ar spune o gazetă engleză serioasă.

E vorba de Islanda.

Locuitorii acestei țeri sunt, după cum se spune, de o omenie de poveste. Simțământul de cinste e așa de dezvoltat la populația acestei țeri, încât nu numai că nu se fură la dinșii, dar' și moralitatea lor a ajuns la un grad foarte înalt, la care nici una din popoarele lumii nu se poate lăuda că a aiuns.

Lucru ne mai pomenit în alte țeri, în Islanda oamenii nici nu-și închid ușile. Lăcătușii mor de foame, fiind-că n'au de lucru. Dar' ori cât nu s'ar închide ușile, nu se pomesc hoți.

Europenii veniți pe acolo, s'au interesat foarte mult să afle nu cumva o fi fost vre-o dată vre-un hoț pe acolo, și ori-cât au întrebat, n'au aflat de nici un hoț; ba erau și locuitori cari nici nu știau ce-i vorba asta. Abia la urmă, dela un moșneag uitat de vreme, au aflat că de vre-o zece veacuri încoace, de când știe el istoria țerei, s'au pomenit doi cari au furat. Și încă și din acei doi, unul era Neamț venit de curând și luase dela un islandez un lucru aproape neînsemnat.

Pentru aceasta nenorocitul fusese osândit de cătră bătrânii țerei, la moarte, fără multă vorbă.

E natural că un popor fără hoți se n'aibă nevoie de poliție. În schimb însă islandezii sunt foarte hărțuitori: pentru o vorbă se face câte o judecată care ține cu anii, până ce merg la curtea de apel din Reykjavik, și dacă nici acolo nu li-se face dreptate, merg tocmai în Danemarca și tot nu se opresc cu procesul.

NOUȚĂȚI

Congresul național bisericesc al provinciei metropolitane române gr.-or. din Transilvania și Ungaria, este conchemat de Esc. Sa Metropolitul Miron Romanul, pe ziua de 1/13 Octomvrie a. c. la Sibiu.

Avis. Membrii «Reuniunii de înmormântare din Orăștie» sunt prin aceasta avisați, că *Duminecă în 7/19 a l. c.* li-se vor estrada «cărțile de membri» dela orele 10—12 înainte de prânz, prin cassarul reuniunii Ioan Branga, învățător. Totodată se aduce la cunoștință, în urma concludului luat de comitetul reuniunii, că reuniunea își începe activitatea sa cu ziua de 20 Septembrie n. la orele 6 dimineața.

Noul protopop gr.-or. al Orăștiei a sosit în 14 a l. c. în Orăștie. Inteligența și poporul erau pregătiți să-i facă la sosire o primire cât se poate de sărbătorească, însă nou alesul a preferat mai bine a veni fără sgomot, neanunțându-și sosirea. Astfel se explică faptul că numai din întâmplare a fost primit la gară de 3 preoți și 3 învățători. În numele preoției l'a bineventat părintele Ilie Popoviciu din Sibiu, ear' în numele învățătorilor l'a salutat învățătorul Ioan Branga din Orăștie. La ambele vorbiri Rev. Domn Vasile Domșa a răspuns cu cuvinte alese, arătând că deși nu s'a așteptat la o primire mai mare, totuși se bucură, că vede interesul cu care este așteptat la postul seu.

Roada câmpului în Italia. Ministeriul italian a încheiat socotelile privitor la roada câmpului în întreaga țară, în anul de față. S'au produs 30 de milioane de hectolitri, față cu 51 milioane de anul trecut. Așadar *mai puțin cu 21 de milioane!*

Logodnă. Dl *Rudolf Murășian* din Hunedoara, și-a încredințat de fitoare soție pe d-șoara *Olga Romoșan* din Orăștie. Trimitem felicitări!

Proces de presă. Marți viitoare curtea cu jurați din Cluj are să aducă o nouă judecată într'un proces de presă. Părintele *N. Măneșcu*, protopopul gr.-or. al Mureș-Oșorheiului s'a sințit vătămat prin o corespondență din Poiana (l. Sibiu) publicată în Nr. 38 al „*Foii Poporului*“ din 1894 sub titlul „*Ce ai*

sis părinte? și pentru asta i-a făcut proces foii. Dl *George Moldovan*, redactorul de atunci al foii, e cel pus sub acuză și Marți va trebui să se înfățișeze la pertractare.

Mihaiu Viteazul și Stefan cel mare. Dl *V. A. Urechii* face în »Drapelul« din București un apel pentru a organiza două sărbări și anume aniversarea morții lui Mihaiu Viteazul și a lui Stefan cel mare. La 1901 se vor împlini 400 sute de ani, decând a murit cel dintâiu; ear' la 1904 vor fi 300 de ani dela moartea lui Stefan cel Mare.

Monument lui Rudolf. Pe muntele »Rătezat« s'a desvilit la 21 Sept. n. un monument, întru aducere aminte, că acolo a fost, în vremea sa, la vânat fiul de Impărat *Rudolf*, fostul Principe moștenitor de coroană al Impărăției noastre. Vom da unele amenunte în numărul viitor.

Cununie. Dl *Petru Clecan* și d-șoara *Ecaterina Dragota* își vor serba cununia în 2 Octomvrie n. a. c. în biserica gr.-or. din Hațeg. Dorim fericire!

Iubileul episcopului Pavel. Excelența sa Mihail Pavel, episcopul diecesei gr.-cat. a Orăștiei și-a serbat în 11 Septembrie n. iubileul de un pătrar de veac a episcopiei sale. Din acest incident în toate bisericile din diecesă s'au făcut servii de mulțumită. În biserica catedrală din Oradea-mare s'a celebrat în ziua pomenită un »Te Deum« festiv, în prezența unui public numeros, pontificând prepositul *Kövary*.

Noul preot gr.-or. din Turdaș dl *Adam Teodor*, a fost Duminecă în 5 Septembrie n. instalat în postul seu de cătră adm. protopopesc P. O. D. *Sergiu Median*. La actul instalării au luat parte întreg poporul din comună dimpreună cu notarul, precum și mai mulți preoți și învățători din giur.

Hărnicie, nu glumă. Sântem în plăcuta poziție de a constata un mare — »progres«, ce se face la drumul dela Bințiți. Până în primăvară lucrau la acel drum mai mulți lucrători, însă din cauza ploilor celor mari nu puteau înainta de loc, acum însă că e secetă se lucrează cu 2—4 lucrători. Mergând lucrul astfel avem mare speranță, că pe la sfârșitul secolului present comunicațiunea se va putea ear' începe... Din cauza acestui drum comunele din împregiurime și în special orașul nostru au avut pagube foarte mari. Apoi mai zi, că nu e bună administrația ungurească!

Câți bani vin din America? statistică interesantă a publicat zilele acestea Direcția centrală a postelor din țară, că adevărat câți bani vin din America în Ungaria pe an dela oameni ce se duc acolo să câștige și trimit din depărtare ajutor celor lăsați acasă. Și arată că vin an de an din America în Ungaria dela 5—10 milioane floreni! Dela 1890 până în 1896, au încurs în Ungaria peste 50 de milioane floreni, ca venit, prisos, trimis de muncitori din patria noastră.

Nenorocire pe calea ferată. Din Köln se scrie, că între gara Urbach și Kalck s'a ciocnit un tren de povară cu unul personal. Conducătorul locomotivei și fochistul au murit la moment, mai mulți călători au suferit rane foarte grele.

Tramvai electric între Predeal și Sinaia. O companie germană a propus ministerului lucrărilor publice să înființeze o linie de tramvai electric între Sinaia și Predeal. Compania a cerut concesiunea pe termen de 90 ani, pentru exploatarea tramvaiului electric.

Telegrafare de pe tren în fugă. Despre descoperire interesantă vine veste din Chicago. Un-mechanic tinăr a descoperit chipul în care se poate telegrafa în ori-ce clipă de pe un tren ce fuge ori cât de repede, la stațiunea cea mai apropiată. Inventatorul se chiamă *Georg Protz*, și a făcut probe înaintea unei comisii de pricepetori și a reușit de minune. Se crede că noua descoperire o să aibă însemnătate și foloase foarte mari!

Numărare universală. Veacul al XX-lea se va inaugura la 31 Decemvrie 1900 prin aceea, că deodată se va face numărarea populației în lumea întreagă. Hotărîrea s'a adus în congresul internațional statistic, ținut în săptămâna aceasta la Petersburg.

„ADIERI“. Revenind asupra notiței scurte date de noi în numărul trecut, atragem de nou luarea aminte a publicului nostru iubitor de literatură, asupra volumului de poezii ce tinerul *Traian Mihaiu* scoate zilele acestea de sub tipar. E un volum elegant, de peste 90 de pagine, cuprinzând poezii alese din cele publicate de dl Mihaiu sub numele „*Traian*“ de vre-o doi ani prin foile noastre

literare și foilele ziarelor. Judecând după acest întâiu volum, dacă dl Mihaiu va urma a se ocupa serios cu poezia și mai ales dacă va ceti mai mult românește ca să-și însușească și o limbă mai aleasă literară, — avem drept să sperăm că va da literaturii românești, încă lucrări de valoare.

„ZLĂGNEANA“.

Zlagna, Sept. 1897.

Sâmbătă la 30 August (11 Sept.) a. c. s'au întrunit acționarii înființându-li institut de credit și economii „*Zlagneana*“ în adunare generală constituantă.

De față au fost 58 acționari reprezentând 340 acțiuni, prin plenipotenții au fost reprezentate 217 acțiuni, prin reprezentanți legali 15, la olaltă 572 acțiuni, cari dau capitalul de 14.300 fl. v. a. Din listele incurse până la adunare s'au aflat subscribe 1058 acțiuni, cari represintă un capital de 26.450 fl. ear' capitalul solvit deja s'a aflat 9.041 fl. 41 cr.

În urma acestor constatări faptime, mult onorabilul presidiu enunță ca conclud: »că pe baza dreptului comercial, adunarea constituantă este în drept a exhauria întreg programul fondatorilor de ditto 9/21 August 1897«.

Aceasta s'a și făcut și încă într'o ordine exemplară. Cu toții și cu toate s'au înțeles în mod frățesc. Ca președinte a funcționat harnicul profesor seminarial *Dimitrie Comșa*, ca secretar *Dr. Vasile Fodor*. Tot astfel a urmat alegerea direcțiunii și a comitetului de supraveghere.

În direcțiune au fost aleși următorii domni:

- 1) *Petru Popoviciu*, paroch și adm. ppesc;
- 2) *Dimitrie Comșa*, profesor;
- 3) *Nicolae Cristea*, paroch;
- 4) *Iosif Magda*, paroch;
- 5) *Ilie Dumitrean*, notar;
- 6) *Stefan Corpade*, proprietar;
- 7) *Dumitru Moguț*, proprietar.

În comitetul de supraveghere, ordinari: 1) *Dr. Emanuil Doctor*, 2) *Dr. Enea Nicola*, 3) *N. Motora*, paroch. Suplenți: 1) *Nicolae Adamovici*, paroch; 2) *Dionisie Costea*, paroch.

Dee cerul ca bunul înțeles și sincera frățietate dovedite acum cu îmbelșugare, și pe viitor să-și dea rodurile lor binecuvântare!

Omul.

AMICIȚIE — DISTRAȚIE

Cine-i cu Vraja? Nu-ți blăstema țarina, că-mi pare că nu-i avea! Ori de ai, nu-i toată-a ta. Dară se nu ai bănat, de pagubă nu m'ai dat...

„Ochi ce nu se văd, se uită“...

Delinquent. Am ris mult că ți-ai ținut cuvântul. Ai uitat că eu sânt Nu.? De altfel: Guvernul nu s'a supărat, eu încă nu m'am mâniat, — de ceea-ce ai comis. Și tot — se nu mai fi umblat, că pân'atunci poate am piecat... Acuma crezi ce-am zis? — Se poate întâmpla așa, fiind-că sânt o *Haimana*.

Mili... Ți-am trimis mândră trimis, pe steluța cerului și pe frunza teiului, noapte bună visuri dulci; spune-mi ce-ai visat atunci?... „Lanurile sânt pustii“... Și-ți trimit earăși solie, tot pe stele, dragă, ție: »Schöne Helle, goldne Sterne, Grusst die Liebste in der Ferne; Sagt dass ich noch immer sei, Herze krank und bleuch und treu.« Și ce ți-i lumea! Când scrii lucruri atât de nevinovate, trebuie să te ascunzi sub pseudonim... *Bujorel dela Petr...*

FEL DE FEL

Sfârșitul lumii. E rău de tot! Să apropie. Vestitul cetitor de stele, Falb, tot ce a spus despre umblarea vremurilor, s'a împlinit! E cobe rea ca un șolomonar. Spune, că atunci și-atunci vor fi »zile critice«, zile de vremuri grele, și se împlinește: furtuni, trăsnete, ploi ca din bute, să varsă pe pământ în ziua ce o numește el! Dar' acum profetește ceva rău de tot: potopirea lumii! Și, lucru trist, nici nu e departe: are să se întempe în 13 *Noemvrie 1899*, pe la ciasurile 3 după amezai, adevărat tocmai după masă, când li e omului mai bine și ar odichni un pic... Și când te gândești că în 1900 Francezii voiau să facă o mare expoziție, ba mulți și-au luat și bilete pentru ea! Ar trebui făcut ceva să se mai amine potopul, că prea ne tae așa la multe plăceri. Mai ales însă tinerilor și fetelor, grăbiți-vă cu însuratul și măritatul, că uite, nu mult mai e de așteptat și de ales...

Dare de seamă și mulțumită.

Cu ocaziunea *pretecerii cu joc*, ținută în 5 Sept. st. n. a. c., care a fost arangiată din partea »Reuniunii femeilor române gr.-or. din Hunedoara« au bine-voit a suprasolvi — seara la cassă — următorii domni: *Nicolae Dima* și *Bela Buda* 3 fl. 80 cr., *Nicolae Stoichița*

1 fl. 80 cr., Zilinsky Albert 30 cr., Simion Chirca 80 cr., Laurean Berzan 30 cr., Ioan Hătegan 50 cr., Nicolae Muntean 30 cr., Alexandru Dima sen. 30 cr., Constantin Dima 50 cr., Mihail Rimbaș jun. 30 cr., Simeon Cistean 20 cr., George Oprea 50 cr., Teofil Tulea 30 cr., Iunga István 30 cr., George Dănilă 80 cr., Schokänder Gvörgy 80 cr., Alexandru Dima jun. 80 cr., Alexandru Sabo 30 cr., Schmidt Feri 30 cr., Emil Navrady 50 cr., Mihăiș Toma 30 cr., Nicolae Muntean I. Mihăiș 30 cr., Balint 30 cr., Alexandru Florea 50 cr., Markgraf Johann 30 cr., Szállasy Antal 50 cr., Szállasy József 50 cr., Gustav Spörl 50 cr., Daniil Bicsa 30 cr., Ioan Onea 50 cr., George Miloș 30 cr., Pripłata Frigyes 30 cr., Petru Mușă 30 cr., Daniil Mușă (Runculmare) 30 cr., Strauss Ferencz 80 cr., Petru Moisin 30 cr., Nicolae Popescu 30 cr., Alexandru Dima a Evuții 80 cr., apoi Agniș Bira 10 cr., v. d. Evuța Nandra 10 cr., și Tēban Paraschiva 1 fl.

Ulterior am primit prin postă 1 fl. dela dl Ioan Samuilescu, inv. în Șibișelul-vechiu.

Binevoiască domnii contribuitoari a primi și pe calea aceasta adēnca noastră mulțumită pentru ofertele binevoitoare, ce ni-le-au făcut.

Venitul brut al petrecerii a fost fl. 124 40 cr. din care detragēnd spesele de 34 fl., rēmane venit curat de 90 fl. 40 cr., care sumă de bani s'a administrat fondului «Reuniunii femeilor romāne gr.-or.» din loc.

Hunedoara, 15 Septembrie 1897.

Comitetul arangiator.

Istoria vieritului.

1. Nu cred sē existe o altă plantă, care sē aibă un tribut istoric mai bogat de cât vița de vie cu fructele ei recreatoare. Patria viței de vie este, fără îndoială, Asia, cu deosebire partea mārghinașe a Caucasului, la sudul Mării Caspice, unde și astăzi vița de vie crește sēlbatică, cu o putere de necrezut. China a cunoscut vița de vie deja cu 2000 ani înainte de Christos. Că prepararea vinului este foarte veche, o știm dela tata Noe, care din cauza potopului, devenise un neîmpăcat dușman al apei, ba chiar și următoarea strofă, eșită din gura poporului, nu s'a născut din flori de mēr:

«Tata Noe cel bătrân
Fost-a fost puiu de român,
El a născut veselia,
Căci a sădit via» etc.

2. Date istorice ne numesc pe Pfenicieni ca cel mai vechiu popor care a cultivat vița de vie; ei au adus vița de vie în Grecia și pe insulele grecești. Grecii sērbătoreau pe Dionysos (Bachus) ca zēu al vinului, și în onoarea lui serbau Anthesteriele când mustul începea a ferbe și devenea bun de bēut, Orgiile în culesul viilor și Lenăele când se prepara vinul, adecă când se tescuiau strugurii.

3. Navigatorii au adus din Grecia vița de vie la coastele Italiei. Aici s'a cultivat vița de vie mai întâiu în Campania. Cele mai renumite vinuri ale Italiei vechi erau: vinul de Fallerno, Fanstino, Messalia și altele.

Legile romane anterioare opreau pe femeii de a bea vin, precum și pe bărbați, înainte de a împlini etatea de 25 de ani. Datina străveche de a pune terpentin în vin ca sē se poată păstra mai mult timp, s'a transplantat și în Italia. De aci provine că cārja așa numită a lui Thyosus, poartă în vērș un cucuruz (con) de brad. Romānii venerau pe Bachus ca zēu al vinului. În onoarea lui serbau, când înfloriau viile, Liberaliile și în cules Bachanaliele.

Procesiunile lui Bachus însemnează alegoric lăpșirea culturii viței de vie din Ost spre Vest.

4. În Gallia s'a cultivat vița de vie cu 600 ani înainte de Christos de către Phokii și Romani. Pe timpul cruciadelor încă au adus vițe de vie pelerinii francezi în Franția.

Pe timpul împăratului Domițian cultura viței de vie amenința sē covērșească cultura cerealelor. Împăratul Domițian ordonă atunci ca sē se devasteze jumătate din viile Galliei, ca sē nu se cumpească cerealele și sē nu suferă Italia pagube. Se spune că Gallii au inventat butoaiele de lemn.

Renumitul vin de șampanie, numai în timpurile mai noi a ajuns în cercurile vinurilor. Înainte de descoperirea dopurilor de plută ca mijloc de înfundare (inchidere), fabricarea lui era imposibilă. Descoperirea dopurilor de plută cade între anii 1670—1715 și se datorește unui canonic dela mănăstirea din Hautvillers, cu numele Pérignon, poreclit și părintele pivnițelor.

5. Regele roman Prob (276—282) a dat însă culturii viței de vie în Germania și a ordonat plantarea primelor vițe la Rhin și Mosella. De aci apoi s'a lășit cultura viței de vie pe șesurile Rhinului și Dunării, precum și Germania de mijloc. Carol cel Mare a dat ordin administratorilor de pe domeniile lui, cari se ocupau cu vieritul, ca sē distribuie vițe prin toate părțile, la locuitori. El posedă vii întinse în Burgund, numite și astăzi încă Charlesmagne (Carolus Magnus). Carol cel Mare porunci vierilor ca, la lucrarea viilor, sē păstreze cea mai mare curățenie, călcarea strugurilor cu picioarele era oprită (Capitulare V 8). În secolul al IX-lea se aflau vii în Breisgau (830), în Handschuchsheim și Chur. Lucrătorii viilor erau sclavi, când se vindea vre-o vie, trecea și sclavul care o lucra, asupra cumpărătorului (896).

Plantațiunea renumitelor vii pe șesurile Rhinului se întâmplă în secolul al IX și X. Călugării au fost cari și-au câștigat merite în privința aceasta. Localitățile dela Rudesheim în secolul al XI-lea, nu avea încă nici o vie; harnicii locuitori ai acestei părți au rugat pe mitropolitul Sifrid de Maienta sē le cedeze colinele acestor localități, în schimbul unei sume de bani. Mitropolitul, care punea mare preț pe vii, nu numai că le cedă terenul gratuit, dar îi ajută și cu mijloace bănești.

7. Pe timpul Carolingilor și Hohenstaufilor, se lășit cultura viței de vie nu numai în părțile plane (șes) ale Germaniei ci și în Nord spre Prusia până la Litana. În Brandenburg se afla dijma de vin deja la anul 1184. Țeranul care cultiva vița, putea sē și vëndă vinul lui, nu-i era iertat însă a ținea cărciumă. Cărciumăritul era un drept al boerilor; atârănarea de coroane la localurile cărciumelor era un obicei și era impusă. Vinul se bea din coarne; în locul căroră s'au făcut păhare frumos formate din lemn și cositor, mai târziu cănuțe de pământ și sticlă și pe timpul cavalierilor aceste cane au fost înlocuite cu păhare frumos și artistic sculptate de aur, argint și cristal.

8. Intemeierea vieritului franconic se datorește ducelui Priam și Stei Adelheida, pe la anul 745.

9. Vieritul austriac e tocmai așa vechiu ca și cel german; în Bohemia însă cultura viței de vie s'a introdus numai în secolul al 17-lea.

Vinurile din Tirol dela Glanig și Leitach erau de mult cunoscute și lăudate.

Ungaria a fost provēzută cu vițe italiene pe timpul împăratului Prob; vinul de Tokay era cunoscut deja în secolul al XV-lea, renumele ce-l are și l'a câștigat numai în secolul al XVII-lea, când s'a început a se prepara vinul de Ausbruch.

10. În Asia, unde este leagănul viței, se află și vii întinse și renumite în apropierea Caucasului. În Persia vinul cu renume este prețiosul vin regal Chalybon.

11. În America s'a cultivat vița numai în secolul trecut de către coloniștii europeni, aci se cultivă cu deosebire vița numită Catarola, care dă un vin negru, greoiu. Localitățile de căpetenie pentru vii sunt: Cincinnati, California, Peru, Zelaya în Mexico.

12. În Australia se cultivă vița cu succes în Victoria, Beechworth, Albury, etc.

13. În Germania locurile renumite cu vii sunt șesurile Rhinului, Mosellei, Saar și Neckarului. Centrul comerțului cu vin în secolul al 16-lea era orașul Ulm, unde erau zile că veneau la 3000 care cu vin și se vindeau în câte o zi la 800 butoaie.

Alsacia produce vinuri renumite la Saarlub, Château, Salins și Metz.

14. În Franția cele mai renumite vinuri sunt: Șampania, Bordeaux, Burgund, Châtea-Grillet.

15. Spania produce vinuri de prima calitate: Tinto di Rota, Malaga, Mavasia Sherry.

Portugalia încă posedă vii renumite în șesurile fluviului Duro, ba face comerț cu vinul Madeira de pe insulele atlantice.

Italia are vinuri renumite ca: Passerata, Neblo, Veltlin. La lacul trasimenic așa numitul Monte — Pulciana (regele tuturor vinurilor) la Neapolia Lacrimae Christi, vinurile sicilice Marsala și Catania.

16. România încă nu e mai pe jos, aci au vinuri bune: Nicorești, Odobesti Drăgășani etc.

Grecia are vinuri de primul rang: Malvasier, vino di Bacco, Santo etc.

17. Așa numite vinuri universale cari sânt căutate de toate părțile lumii sânt numai trei: Șampanie, vinul de Oporto și Madeira, acestora le urmează: Sherry, Bordeaux. Vinurile de Rhin și ungurești, nu sânt căutate de alte națiuni.

18. Afară de vin, liferează Franția, Spania, Portugalia, Italia, Grecia, Jonia, Turcia și Asia-mică cantități mari de struguri uscați, cari sub numirea de stafide, formează un însemnat articol de comerț.

„Ec. Naț.”

Ioan Căndea.

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barițiu.

CALINDARUL SĒPTĒMĂNEI

Zilele	Călindarul vechiu	Călindarul nou
Dumin.	7 M. Sozont	19 Ianuarie
Luni	8 (+) Nașt. M.	20 Eustatie
Mărti	9 + Io. și Ana	21 Matei
Merc.	10 M. Minodora	22 Maurițiu
Joi	11 C. Teodora	23 Tecla
Vineri	12 M. Antonom	24 Gerhard
Sămb.	13 M. Cornelia	25 Cleofas

Dumin. înalt. Înălț. S. †, c. 3, gl. 5, v. 3.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Arhiducelui Iosif n. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.
Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuesc momentan după sosirea comandai.

Direcțiunea institutului.

(165) 11—

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000.

(196) 17—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;
- 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5¹/₂, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;
- 3) cumpără și vinde realități;
- 4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
- 5) arēndează și exarēndează realități;
- 6) cumpără și vinde efecte publice;
- 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

La institut se mai află 500 acții proprii, puse în vîndere conform Prospectului staverit de Direcțiunea institutului sub Nr. 68/1897.

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, în Iunie 1897.

Direcțiunea.